

<https://doi.org/10.62837/2025.5.150>

MAYA MURADOVA ƏLİSA
Lənkəran Dövlət Universitetinin doktorantı
mm_lady@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0002-3672-3644>

“TOM SOYYERİN MACƏRALARI” ƏSƏRİNDƏ FRAZEOLOJİ VAHİDLƏRİN FUNKSIONAL YERİ VƏ TƏRCÜMƏ ASPEKTLƏRİ

Açar sözlər: frazeoloji vahidlər, Mark Tven, Tom Soyyerin macəraları, bədii üslub, tərcümə, leksika.

Ключевые слова: фразеологические единицы, Марк Твен, Приключения Тома Сойера, художественный стиль, перевод, лексика

Keywords: phraseological units, Mark Twain, The Adventures of Tom Sawyer, literary style, translation, lexicon

Nəzəriyyələrə, əsərlərdə işlədilmə formalarına, əsərlərin təsvir gücünə söykənərək qeyd edə bilərik ki, frazeoloji vahidlər həm obrazların özünəxas, təbii danışığını möhkəmləndirir, həm də yazıcının öz üslubunu fərqləndirir və daha rəngarəng edir. Bu vahidlər danışq dilinin təbiiliyini saxlayaraq, əsərin üslubunu zənginləşdirir və obrazların xarakterlərinin daha canlı təsvir edilməsinə xidmət edir.

Frazeologizmlərin bir hissəsi də sabit ifadələrdir ki, bura idiomlar, hikmətli sözlər, atalar sözləri, zərbi-məsəllər daxildir; onlar da əsərlərdə işlədilərək dil üslubunu, elmi qatını ayırd etməyə zəmin yaradır [1, s.7]. Həmin sabit ifadələrin əsərlərdə işlədilməsinin vacib rolu var.

Bütün dillərdə frazeoloji vahidlər çox geniş və müxtəlif formalarda işlədilir; onun növləri istənilən bədii yaradıcılıq nümunələrinə dərin mənalar qatararaq çoxqatlılıq yaradır. İngilis dilinin proza mətnləri də frazeoloji vahidlərlə zəngindir. Bu xüsusiyyət, demək olar ki, istənilən ədəbi yaradıcılıq nümunələrində aydın şəkildə nəzərə çarpır.

Əsərlərində frazeoloji vahid nümunələrindən geniş şəkildə istifadə edərək onlara təbiilik və canlılıq gətirən ədiblərdən biri də Mark Tvendir.

Mark Tvenin “Tom Soyyerin macəraları” əsərinə diqqət yetirdikdə frazeoloji vahidlərin dialoqlara canlılıq, obrazlara təbii danışq xüsusiyyəti bəxş etdiyini görürük. Bu məqalədə frazeoloji vahidlərin funksional yeri və tərcümə xüsusiyyətləri nəzəri və praktiki müstəvidə araşdırılır.

Əsərdə işlədilmiş frazeoloji nümunələrdən aydın görünür ki, burada Amerika dialektləri qorunub, eyni zamanda uşaq psixologiyası ciddi şəkildə nəzərə alınmış; yazıçı uşaqların gündəlik həyatını, onların danışq üslubunu və dünyaya baxışını

məharətlə təsvir edərək xalq danışığı dili ilə ədəbi dili birləşdirib. Əsər Mark Tvenin yaratdığı və ya məşhurlaşdırdığı ifadələrlə zəngindir[4].

Əsərin vacib mesajlarından biri Amerikanın kənd mühitində yaşayan insanların həyat tərzini, danışığı və düşüncə formasını real şəkildə oxucuya təqdim etməkdir. Mark Tven obrazların dialoqlarında xalq dilinə xas ifadələr, məsəllər, deyimlər və atalar sözlərindən istifadə edərək əsərin təbiiliyini və canlılığını artırır:

But old fools is the biggest fools there is. Can't learn an old dog new tricks, as the saying is [2, s.28]. (*Qocanın axmağı ələ düşməz! Yaxşı deyiblər ki, qoca köpəyə təzə oyun öyrətmək olmaz* [5, s.16].)

Əsərdə Tomun sərgüzəştləri boyunca tez-tez ironiyalı ifadələrə rast gəlirik. Yuxarıda qeyd edilən cümlədə də müəyyən dərəcədə ironiya var; məsələn, yaşlı insanların inadkarlığını, yenilikləri qəbul etmədiyini yazıçı yumşaq bir istehza ilə tənqid edir. Dialekt və frazeoloji ifadələrin işlədilməsi kənd mühitini ustalıqla əks etdirir və əsərin ümumi realizmini artırır. Hər obrazın öz dili, danışığı üslubu var və bu da onları daha inandırıcı və yadda qalan edir. Bu ifadəni Amerikanın kənd mühitinə aid danışığı dilinə bariz nümunə hesab edə bilərik. Sözlər qrammatik baxımdan "*Old fools is*" kimi işlədilib (düzgün variantı "*old fools are*" olardı) - bu da dialektik bir xüsusiyyətdir və kənd mühitini özündə daşıyır.

Bu tip qrammatik normaların pozulduğu frazeologizm nümunələri ingilis ədəbiyyatında rast gəlinəndir. İngilis dilçiliyində ingilis alimi L.P.Smit 1925-ci ildə topladığı söz və idiomları bir kitab şəklində nəşr etdirmiş və onun girişində topladığı bu vahidlərin ya "*qrammatik, ya da məntiqi normalarını pozan sözlər – idiomlar*" olmasını qeyd etmişdir[3, s.5].

Əsərin qəhrəmanı Polli xalanın təbirincə dünyanın ən nadinc uşağı Tom Soyver kənd mühitində böyüyən, təhsilsiz və sərbəst bir uşaqdır. Əsərin qəhrəmanı Tom savadsızdır və onun dili rəsmi və ədəbi dildən uzaqdır; danışığı xalq dilinə, regional dialektə yaxındır. Bu üslub həm əsərin realizmini, həm də Tomun xarakterini açır. Polli xala ilə dialoqunda son dərəcə ariflik nümayiş etdirir, hücum istiqamətini dəqiq bildiyindən etdiyi əmələ görə "*ələ keçmir*". Bu hissə əsərdə belə qeyd edilmişdir: *But in spite of her, Tom knew where the wind lay, now* [2, s.30]. (*Ancaq Tom küləyin hansı tərəfdən əsdiyini o saatca başa düşdü* [5, s.17].)

Əsərin dili, frazeoloji ifadələri, Tomun hiylələri, qorxuları və sevincləri — bütün bunlar uşaqlığın canlı, rəngarəng bir palitrasıdır. Əsərdə işlədilən klassik frazeologiya nümunələri Tomu yalnız bir obraz kimi deyil, həm də uşaqlığın özünün təcəssümü kimi vurğulamağa kömək edir; belə ki, əsərin ilk bölmələrində belə bir epizod var ki, çox qısa zamanda hər şeyi unudaraq Tom əvvəlki əhvalına qayıdır. Bu səhnə frazeoloji ifadə ilə daha poetik yazılmışdır:

Within two minutes, or even less, he had forgotten all his troubles were one whit less heavy and bitter to him than a man's are to a man, but because a new and powerful interest bore them down and drove them out of his mind for the time-just as

men's misfortunes are forgotten in the excitement of new enterprises [2, s.31]. (İki dəqiqə keçməmiş o, özünün bütün bədbəxtliklərini unutdu. Ona görə yox ki, onun bədbəxtliyi yaşlı adamların bədbəxtliyi kimi ağır və kədərləndirici deyildi, xeyr, ona görə ki, yeni və maraqlı bir fikir onun bütün dərd-qəmmini bir anlığa qəlbindən sıxışdırıb çıxarmışdı [5, s. 18].)

Tom həm də cəmiyyətin qəbul etdiyi normalara qarşı mübarizə aparan bir obrazdır. Yaşlıların qoyduğu qaydalara ironik yanaşması (“*Old fools is the biggest fools there is...*”) və saxta “Müqəddəs Kitab” mükafatı alması cəmiyyətin riyakarlığını ifşa edir. Bu nöqtəyi-nəzərdən, Tomu kiçik yaşı olmasına rəğmən “mikro-inqilabçı” kimi qiymətləndirmək olar.

He had discovered a great law of human action, namely, that in order to make a man or a boy covet a thing, it is only necessary to make the thing difficult to attain [2, s. 44]. (Tom fikirləşdi ki, həyatda yaşamaq o qədər də pis deyildir. O, özünün belə xəbəri olmadan insan hərəkətlərini idarə edən böyük bir qanun kəşf etdi; uşağın, istərsə də yaşlı adamın bir şeyi arzu etməsi üçün yalnız bir şərt lazımdır-gərək o, qabaqcadan bilsin ki, həmin şeyə nail olmaq asan deyil”[5, s.26-27].)

Əsər başdan-başa frazeologiya nümunələri ilə zəngindir, bəziləri klassik ifadələr olmasına rəğmən bu əsərdən sonra işlənməsi daha da geniş vüsət almışdır. Bunlardan:

“*Whitewashing the fence*” (hasarı rəngləmək) - əsərin məşhur epizodunda Tom cəza olaraq xalasının hasarını ağartmağa məcbur olur. Lakin Tom bu işi maraqlı və xüsusi bir fəaliyyət kimi təqdim edərək digər uşaqları da bu işə cəlb edir. Beləliklə, bu ifadə “*əsas məsələni başqasına gördürmək üçün aldadaaraq cəlb etmək*” mənasında işlənilir. Bu hadisə əsərdə obrazlı şəkildə təqdim edilir:

Tom appeared on the sidewalk with a bucket of whitewash and a long-handled brush. He surveyed the fence, and all gladness left him and a deep melancholy settled down upon his spirit. Thirty yards of board fence nine feet high [2, s. 37].

Əsas açar cümlə bu hesab edilə bilər: *Does a boy get a chance to whitewash a fence every day?*[2, s.42]

“*Whitewashing the fence*” ifadəsi Azərbaycan dilinə “*barını ağartmaq*” kimi tərcümə edilmişdir. Bu əsərin yerli Amerika dialekti üslubunda yazılmasına rəğmən, ən incə detalları qoruyaraq Azərbaycan dilində də eyni təbəlliyin qorunmasına kömək etmişdir. Kənd ab-havası əsərin Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş variantında da hiss edilir.

“*Playing hooky*” (məktəbdən yayınmaq) - Tomun məktəbdən qaçmağı əsərin təkrar olunan motivlərindən biridir. Bu ifadə sonradan məsuliyyətdən yayınmaq mənasında geniş yayılmışdır. Tomun bu davranışı uşaqların azadlığı, sərbəstliyi və cəmiyyətin qaydalarına qarşı üsyanı simvolizə edir: Burada həm məktəbdən

yayınmaq, həm də cəzanın yaratdığı psixoloji gərginlik ifadənin formalaşmasına səbəb olur.

“*Showing off*” (özünü göstərmək, lovğalanmaq)-Tomun özünü göstərmək arzusu onun xarakterinin əsas cizgilərindən biridir. “*Showing off*” ifadəsi onun dostları və ətrafındakı insanlara təsir etmək üçün etdiyi davranışlarda təzahür edir. Bu ifadə əsərdə obrazlı və məzəli şəkildə işlədilir: *The next moment he was “showing off” with all his might-cuffing boys, pulling hair, making faces-in a word, using every art that seemed likely to fascinate a girl and win her applause [2,s.61]. ; The little girls “showed off” in various ways, and the little boys “showed off” with such diligence that the air was thick with paper wads and the murmur of scufflings [2, s.63].* Bu ifadə sonradan Amerika ingiliscəsində geniş yayılan frazeoloji vahidlərdən birinə çevrilmişdir.

Əsərdə yazıçı birbaşa mənadan köçürülərək daha dolğun, obrazlı və təsirli mənanı ifadə edən sabit söz birləşmələrindən- metaforik frazeoloji vahidlərdən istifadə etmişdir ki, bunlar da əsərin canlı və emosional, ədəbi və obrazlı ifadə, əsasən də təsvir və bədii ifadə vasitəsi kimi çıxış edir.

“*Get my dander up*”, “*hang the boy*”, “*play hookey*”, “*it isn't any of your business*” və s. kimi ifadələr əsərdəki metaforik frazeoloji vahidlərdəndir. Bu vahidlər işləndikləri cümlələrdə ilkin mənası ilə tamamilə yad, uyğun olmayan birləşmə halında olardı, lakin metaforik formada əsərə dolğunluq, canlılıq və parlaqlıq gətirir. Eyni vahidlər Azərbaycan dilinə tərcümə edildikdə üsluba uyğunlaşdırılmış tərcümə tələb edir. Məsələn:

He ‘pears to know just how long he can torment me before I get my dander up [2, s.28]. (Elə bil ki, məni nə qədər təngə gətirməyi də bilir [5, s.16].)

Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş formasında cümlədəki “*get my dander of*” ifadəsi “*təngə gətirmək*” kimi işlədilmişdir. Həmin cümlə eyni zamanda “*qəzəbləndirmək*”, “*cin atına mindirmək*”, “*özündən çıxarmaq*”, “*incitmək*” kimi alternativlərlə işlədilərək “*Sanki məni özümdən çıxarmağın bütün yollarını bilir*” və yaxud “*Məni nə qədər incidib qəzəbləndirməyi bacarır*” kimi də tərcümə edilə bilərdi.

Hang the boy, can't I never learn anything?[2, s.28] (Di bacar görüm onunla, necə bacarırsan! [5, s.16]) “Hang the boy” metaforik frazeoloji vahidi “lənət olsun bu uşağa” mənasını daşıyır.

“*Play hookey*” əsərdə bir neçə dəfə təkrarlanır və “*dərsdən yayınmaq*” mənasında işlədilir. *He did play hookey, and he had a very good time [2, s.29]. (Tom məktəbə getmədi, öz vaxtını çox gözəl keçirdi [5, s.17].) ; He'll play hookey this evening, and I'll just be obleeged to make him work, tomorrow, to punish him [2, s.29]. (Bugün tənbəllik edib məktəbə getmir, gərək sabah onu yaxşıca cəzalandıram, bir iş tapşırım ki, evdən bayıra çıxma bilməsin [s.16].)*

Əsərdəki frazeoloji vahidlərin işlədilməsinin funksional əhəmiyyətini də vurğulmaq lazımdır. Belə ki, bu vahidlərin işlədilməsi ilə:

1. Uşaq psixologiyasının ifadəsinin oxucuya ötürülməsi təmin edilir. Frazeoloji vahidlər uşaqların dildən istifadəsini, düşüncə tərzini və psixoloji durumunu oxucuya çatdırır. Məsələn, Tomun məktəbdən yayınmağı və özünü göstərməyi, hiyləgərlik etməsi onun sərbəstlik və macərə axtarışı ilə bağlıdır.

Sid:

"Oh, Tom, you ain't dying, are you? Don't, Tom—oh, don't. Maybe—"

Tom:

"I forgive everybody, Sid. [Groan.] Tell 'em so, Sid. And Sid, you give my window-sash and my cat with one eye to that new girl that's come to town, and tell her—" [2, s.76-77].

Dialoqdakı "I forgive you everything" ifadəsi frazeoloji vahid kimi müxtəlif funksiyaları daşıyır. Bunları aşağıdakı kimi ayıra bilərik:

Semantik funksiyası: Bu ifadə, Tom özünü son dəqiqələrini yaşadığını və ölüm ayağında hiss edərək Sidi etdiklərinə rəğmən bütün səhvlərini bağışladığını bildirmək üçün işlədilir. Belə ki, bu ifadə dramatik bir vəziyyəti və barışıq və bağışlama aktını əks etdirir.

Üslub funksiyası: Frazeoloji ifadələr danışq dilinin çalarını artırır, güclü obrazlılıq yaradır və mətnin üslubunu zənginləşdirir. Bu cümlədə Tomun dediyi "I forgive you everything" ifadəsi dramatik və emosionaldır, bu da onun durumunu daha təsirli edir. Bu dialoq uşaqların dramatik təsəvvürlərini və onu ifadə tərzlərini sərgiləyir.

Pragmatik funksiyası: Dialoqda Tom, Sidin diqqətini özünə çəkmək və onu inandırmaq niyyəti ilə bu dramatik ifadəni işlədir. Bu, uşaqların sosial münasibətlərdəki təsir formalarını və manipulyativ davranışlarını göstərir.

2. Əsərin realizmini artırmaq üçün frazeoloji vahidlər mühüm rol oynayır. Sosial-mədəni mühiti, cəmiyyətin uşaqlara qarşı münasibətini, ailə strukturlarını və məktəb sistemini daha canlı və təsirli göstərir.

Tom gave up the brush with reluctance in his face, but alacrity in his heart[2, s.44]. Əslində əsas məqsədi hasarı rəngləməkdən canını qurtarmaq olan Tom mahircəsinə və peşəkar hiylə ilə bu işi digərlərinə gördürdüyünü bildirmək üçün işlədilib. *Pragmatik baxımdan* bu cümlə Tomun davranışı ilə niyyəti arasındakı uyğunsuzluğu açıq şəkildə göstərir. Cümlənin pragmatik məqsədi Tomun içindəki hiyləgərliyi göstərməkdir; *üslubi baxımdan* isə həmin dövrün uşaq psixologiyasına uyğun davranış forması canlı şəkildə verilir. Tven uşaq dünyasını böyüklərin gözündən deyil, uşaq baxış bucağından təsvir edir. Qeyd etməliyik ki, bu, əsərin realizmini artırır.

3. Dil üslubuna çalarlılıq vermək üçün yazıçı dialoqlarda frazeoloji vahidlərdən istifadə edir və əsəri süni dillə deyil, danışq dilinə yaxın üslubda yazır. Bu üslub oxucunun diqqətini cəlb edir və uşaq dilinin incəliklərini üzə çıxarır.

Well, go 'long with you. I'd made sure you'd played hookey and been a-swimming. But I forgive ye, Tom. I reckon you're a kind of a signed cat, as the saying is—better'n you look. This time[2, s.30].

Cümlənin *semantik-yəni məna funksiyası* Polli xalanın tənbehdən sonra Tomu bağışlamasıdır. Cümlədəki “*played hookey*” və “*a kind of a signed cat*” frazeoloji vahidlərdir.

Pragmatik funksiyası: Cümlə dialoqla əlaqə qurmaq (anlayışlı və yumşaq), tərbiyəvi məqsəd (ümid və sevgi mesajı), təbii danışq dilinin işlədilməsi (dialoqlar və səhnələrin canlı təsviri) və yumor elementlərinin istifadəsi üçün məqsədli işlədilmişdir.

3 *Üslub funksiyası*: Frazeoloji vahid danışq dilinə yaxın üslub yaradır, əsərin təbiiliyini və realizmini artırır, oxucunu əsərin mühitinə cəlb edir və uşaq dilinin üslub xüsusiyyətlərini üzə çıxarır.

Mark Tven Amerikanın cənub dialektini əsərdə məharətlə təqdim etməklə xalq danışq dilinin ədəbi əsərlərdə yaşamasına şərait yaratmış və əsərində istifadə etdiyi frazeoloji vahidlər uşaqların gündəlik həyatını və onların sosial-mədəni mühitini açıq şəkildə əks etdirmişdir. Əsərin xalq danışığı üslubu frazeoloji vahidlər vasitəsilə saxlanılır.

Əsərdəki frazeoloji vahidlərin tərcüməsi zamanı həm orijinal üslubun qorunması, həm də ifadənin mənasının aydın və milli dil qaydalarına uyğun şəkildə verilməsi vacibdir. Əsərin Azərbaycan dilinə edilmiş tərcüməsində bu qaydaların izləndiyi aydın şəkildə nəzərə çarpır. Tərcümə zamanı frazeoloji vahidlərin semantik yükü, obrazlı ifadə gücü və dialekt xüsusiyyətləri nəzərə alınmışdır. Əsərdəki:

*Din qardaşım qan içində üzürkən,
Cənnət çiçəkləri qoxlarammı mən?* [5, s.44]

(Orijinalı: *Shall I be car-ri-ed toe the skies, on frow'ry beds of ease,
Whilst others fight to win the prize and sail thro' bloody seas?*[2, s.68])

Bu nəzm parçasında “*bloody seas*”-“*qan içində*”; “*frow'ry beds of ease*”-“*cənnət çiçəkləri*” kimi tam dolğun tərcüməsi ilə poetikliyi orijinaldakı kimi qorumuşdur. Əsərin tərcümə edilmiş variantında aparılan təhlillər deməyə əsas verir ki, orijinalda olduğu kimi təbii mühit bu variantda da qorunur.

Beləliklə, Mark Tvenin “Tom Soyerin macərələri” əsərinin təhlili bizə onu deməyə əsas verir ki, frazeoloji vahidlərin işlədilməsi əsərin obrazların təbii danışığını, uşaq psixologiyasını və cəmiyyətin realizmini canlı və parlaq şəkildə oxucuya çatdırır. Əsərdə istifadə olunmuş frazeoloji vahidlər əsərin qəhrəmanlarının

danışıq dilini xalq dilinə və dialekt xüsusiyyətlərinə yaxınlaşdıraraq obrazların inandırıcılığını və əsərin təbii axıcılığını təmin edir. Bu ifadələr həm uşaqların dünyagörüşünü, həm də cəmiyyətin sosial-mədəni mühitini tam dolğun şəkildə əks etdirir. Yazıçı bu ifadələr vasitəsilə obrazların xarakterini daha aydın göstərərək onların psixoloji durumunu məharətlə ifadə edir.

Frazeoloji vahidlərin Azərbaycan dilinə tərcüməsində isə milli-mədəni dəyərlərin qorunması, həmçinin ifadələrin obrazlı və semantik yükünün saxlanması xüsusi diqqət tələb edir. Bu, tərcümənin keyfiyyətinə və əsərin orijinal ruhunun oxucuya düzgün çatdırılmasına mühüm təsir göstərir.

Əsərdəki frazeoloji vahidlər uşaqların danışıq dili və davranış modellərini reallığa uyğun şəkildə təqdim etməklə əsərin realizmini daha da artırır.

Məqalədə aparılan təhlillər göstərir ki, frazeoloji vahidlərin funksional yükü və tərcümə xüsusiyyətləri əsərin ideya-məzmununa xidmət edərək onun üslub zənginliyini təmin edir. Nəticə olaraq, qeyd etmək olar ki, “Tom Soyerin macəraları” əsərində işlədilən frazeoloji vahidlər həm ədəbi dilin inkişafına, həm də uşaq ədəbiyyatının zənginləşməsinə böyük töhfə verir.

“Tom Soyerin Macəraları” əsərində frazeoloji vahidlərin funksional yeri və tərcümə aspektləri

Xülasə

Mark Tvenin “Tom Soyerin macəraları” əsərində frazeoloji vahidlərin işlədilməsi əsərin realizmini artırır, obrazların təbii danışıq dilini və uşaqların psixologiyasını ustalıqla təsvir edir. Müəllif dialoqlarda xalq danışıq dili və Amerikanın cənub dialektindən istifadə edərək uşaqların sosial mühitini və fərdi xüsusiyyətlərini açır. Əsərdə “whitewashing the fence”, “playing hooky”, “showing off” kimi frazeoloji ifadələr uşaqların dünyasını və davranışlarını canlandırır. Dialektal xüsusiyyətlər əsərin kənd mühitindəki reallığı əks etdirir və frazeoloji vahidlərin yaradılmasına münbit şərait yaradır. Eyni zamanda müəllif, frazeoloji vahidləri obrazlı, emosional və üslubi baxımdan mətnə zənginlik gətirmək üçün istifadə etmişdir. Əsər Amerika ingilisçəsinin, xalq danışıq dilinin və uşaq psixologiyasının ədəbiyyata daxil edilməsinə mühüm töhfə verir.

Мая Мурадова Алиса

Функциональное место фразеологических единиц и аспекты их перевода в произведении “Приключения Тома Сойера”

Резюме

Использование фразеологических единиц в романе Марка Твена “Приключения Тома Сойера” усиливает реализм произведения, мастерски передает естественную речь персонажей и психологию детей. Автор, используя в диалогах народную разговорную речь и южный диалект американского

английского, раскрывает социальную среду детей и их индивидуальные особенности. Фразеологические выражения, такие как “whitewashing the fence” (покраска забора), “playing hooky” (прогуливать школу), “showing off” (пустить пыль в глаза), оживляют мир детей и их поведение. Диалектные особенности отражают сельскую действительность и способствуют созданию фразеологических единиц. Кроме того, автор использует фразеологизмы для придания тексту образности, эмоциональности и стилистического богатства. Произведение вносит значительный вклад в включение американского английского, народной разговорной речи и детской психологии в литературу.

Maya

Muradova Alisa

The functional role of phraseological units and their translation aspects in “The Adventures of Tom Sawyer”

Summary

The use of phraseological units in Mark Twain’s *The Adventures of Tom Sawyer* enhances the realism of the work, skillfully conveys the natural speech of the characters, and captures the psychology of children. Through the dialogues, the author employs colloquial speech and the Southern dialect of American English to reveal the children's social environment and their individual traits. Phraseological expressions such as “whitewashing the fence,” “playing hooky,” and “showing off” vividly illustrate the children's world and behaviors. Dialectal features reflect the rural reality of the setting and create fertile ground for the formation of phraseological units. Additionally, the author uses phraseological units to enrich the text with imagery, emotionality, and stylistic nuance. The work makes a significant contribution to integrating American English, colloquial speech, and child psychology into literature.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. <http://web2.anl.az:81/read/page.php?bibid=758985&pno=1>
2. <http://web2.anl.az:81/read/page.php?bibid=vtls000672777>
3. <https://lsu.edu.az/new/imgg/humanitar-2023/humanitar-5-12.pdf>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=FV9V7S5kgxA>
5. Mark Tven-Seçilmiş əsərləri. Şərq-Qərb, 2009. 509 s, 13-217

Rəyçi: Filologiya elmləri doktoru, professor İlham Mikayıl oğlu Tahirov